

ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ АРТТЕРАПІЇ

Литвинчук Аліна Вікторівна

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність: 016 «Спеціальна освіта. Логопедія»

*Науковий керівник: Котловий С.А.
доцент кафедри соціальних технологій
кандидат педагогічних наук, доцент*

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

Проблема розвитку зв'язного мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення (ЗНМ) посідає центральне місце в сучасній логопедії.

Актуальність знань про процес розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку визначається завданням гуманізації освіти, створенням оптимальних умов для максимальної реалізації їхнього потенціалу як суб'єктів спілкування та самостійної і практичної діяльності.

Найважливішим у дошкільному віці є розвиток зв'язного мовлення. Це пов'язано з тим, що для успішного розвитку особистості та соціалізації дитині необхідно спілкуватися з тими, хто її оточує.

Ступінь розвитку цієї психічної сфери визначає стан сформованості у дитини пізнавальних і соціальних мотивів, потреб, інтересів, знань, умінь, навичок та інших психічних якостей, що становлять основу культури особистості.

Загальний недорозвиток мовлення – це складне мовленнєве порушення, що проявляється у недостатній чи повній несформованості всіх складових мовленнєвої діяльності (фонетико-фонематичної, лексичної, граматичної), а також тих функцій та операцій, які забезпечують засвоєння мови (зокрема, мисленнєвих функцій і операцій, функцій сприймання, уваги, пам'яті), внаслідок дії шкідливих факторів на різних етапах розвитку (пренатальному, натальному, постнатальному).

Специфіка порушення у дітей старшого дошкільного віку проявляється у складнощях програмування розгорнутого висловлювання, порушенні логіко-часової послідовності подій та обмеженості лексико-граматичного ресурсу. Традиційні методи корекції не завжди забезпечують достатню мотивацію, тому використання арттерапевтичних технологій є перспективним напрямом, що дозволяє поєднати мовленнєвий розвиток із психоемоційною підтримкою [4].

Арттерапія сьогодні є інноваційним методом, що сприяє творчому розкриттю здібностей та внутрішніх потенціалів людини, мобілізації внутрішніх механізмів саморегуляції та зцілення. При цьому, арттерапія — це зцілення через творчість, де головною метою є не усунення симптомів, а гармонізація стосунків дитини з собою та навколишнім світом.

В залежності від рівня мовленнєвого розвитку дошкільників формується система компенсаційної роботи, спрямована на формування всіх компонентів мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення.

Основні аспекти корекційного впливу:

Ізотерапія (малювання). Малювання за сюжетом майбутньої розповіді створює для дитини наочну опору. Створення графічних планів-схем, де кожен елемент малюнка

візуалізує частину сюжету, допомагає матеріалізувати логічні зв'язки та полегшує процес переказу чи складання власної розповіді [5].

Казкотерапія. Робота з казкою через інтерактивне моделювання дозволяє дітям засвоювати складні граматичні конструкції в ігровій формі. Це сприяє розвитку емоційного інтелекту та допомагає подолати мовленнєвий негативізм [2].

Пісочна терапія (Sandplay). Маніпуляції з піском стимулюють тактильні відчуття та дрібну моторику, що позитивно впливає на мовленнєві центри кори головного мозку. Побудова «пісочних світів» із подальшим коментуванням дій стимулює перехід від ситуативного до контекстного мовлення [1].

Арттерапія — це зцілення через творчість, де головною метою є не усунення симптомів, а гармонізація стосунків дитини з собою та навколишнім світом.

Переваги використання арттерапії:

Зниження тривожності: дитина фокусується на творчому процесі, що мінімізує страх мовленнєвої помилки.

Полісенсорний підхід: залучення зорового, тактильного та слухового аналізаторів створює базу для розширення семантичного поля [7].

Висока мотивація: ігровий характер занять підвищує інтерес до комунікативної діяльності.

Арттерапія не замінює класичний логопедичний вплив, проте є потужним допоміжним засобом. Впровадження її елементів сприяє формуванню цілісного, логічного та граматично правильного мовлення, що є необхідною умовою для успішної адаптації дитини до шкільного навчання [6].

Список літератури:

1. Бережна М. С. Арт-терапія в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Актуальні питання корекційної освіти. 2020. Вип. 16. С. 15–24.
2. Грінцова Н. В. Казкотерапія в корекційно-розвитковій роботі з дошкільниками. Київ : Шкільний світ, 2017. 120 с.
3. Данильченко С. Арт-терапія в роботі з дітьми з порушеннями мовлення. Дефектолог. 2019. № 5. С. 4–12.
4. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопедія. Навчальний посібник / за ред. М. К. Шеремет. Київ : Знання, 2010. 567 с.
5. Ленів З. П. Використання елементів ізотерапії в системі логопедичної роботи з дошкільниками. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2015. Вип. 29. С. 88–92.
6. Трофименко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ. Київ : Актуальні питання, 2007. 120 с.
7. Федій О. А. Естетотерапія : Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 304 с.